

Titel: Nogle iagttagelser i østersømraadet..., [NOGLE] 133-0030

Citation: "Nogle iagttagelser i østersømraadet..., [NOGLE] 133-0030", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/Ih-texts-kapsel_133-shoot-workidacc-1992_0005_133_NOGLE_0030/facsimile.pdf (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Nogle sagtagelser i Østergårdraadet til belysning af sprogspræntteorien.

Torsdag i det filologisk-historiske sammund 19/4 43.

§1. Sprogspræntteorien.

Hrl. Jakobson. Schwedisk sprogspræntteori.

§2. Sagtagelsen af konvergerende processer.

Sandfeldt. Se også Principes ang. stillehavssprogs m.m.

§3. Tendens teorien.

grammat.

§4. Litstral og læren.

Dette ofte omstillede at udskille. §7 o. 20

§5. Problemløs betydning.

Vigtigt at untersøke virkningen af de konvergerende faktorer

1° af henven til det genetiske slægttekts teori og begreb (Jakobsons q. Trubetskoy
2° - - - den genetiske konsistensitet.)

§6. Problemløs behandling.

Vigtigen end teorier og hypoteser er sagtagelser. Man må ikke blottakkelig
udvise forskellige områder, hvor spørg af holl. forskelle opnudles er blevet nabsæt.
Men man må også specificke træk og anstilles en overvejelse sans parti pris.

Et af de bedst egne områder til belysning måest ventes at være østergård-
området. (Græsk-pelasgisk ejner sig f. ex. ikke. Sanskrit-danskisk bedre.)

§7. Lærenes begrundinger mellem baltisk og finsk.

§8. Konservativisme i lydsystemet, men ikke i morfologien.

§9. ɛ ə > ie uo.

Næppe specifik nok: segmentation; nbl. tysk og danske vokaliser, fr. cicl orv.
Rutmark o [uo].

§10. Agd.

temers teori m.m. (af. Posti); om dette fenomenets videstræthed i almind.

§11. Kartitsystemet.

Kortvælden i græsk-tysk (samtid mī̄kē, mī̄kē).

Finsk har temernes fælles med engelsk. (Collander mod Jespersen.)

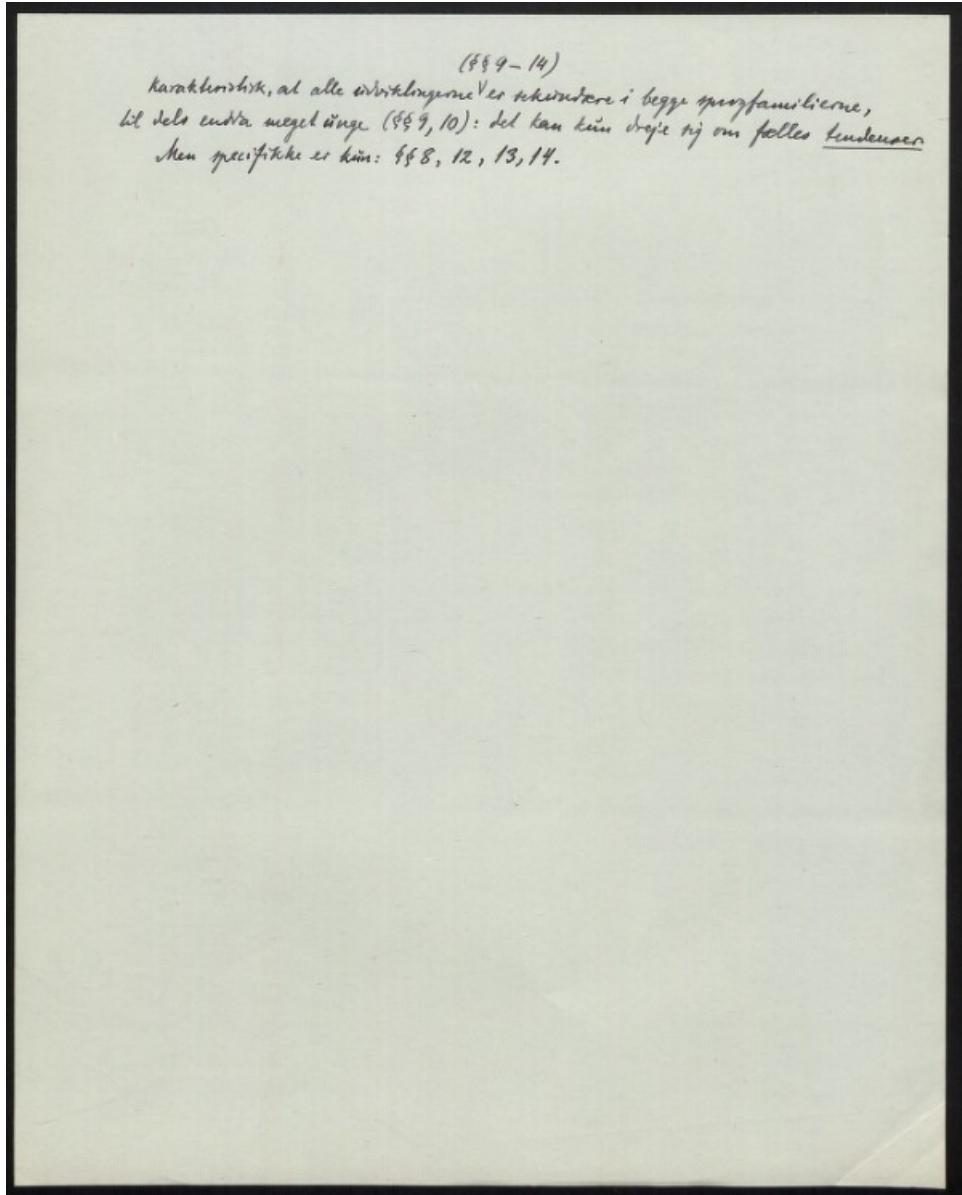
§12. Partitivvid্যক্তেল.

Instrumentals predikativt i baltisk ligesom translator i finsk. (?)

Keillett 1902. (NSL 12. knav).

§13. Konklusion.

§14. Lit. spw. paa -k tom i finsk. (Sandfeldt: Kan opgrænses ved at lænes.?)

Nogle sagtagtigheder i Østergårdsmædel til belysning af sprugfortidens teorien.
torsdag i Det filologisk-historiske seminari 19/4/43.

§1. Sprugfortidens teori.

Betygelsen udspillet af Norman Rost (1): grupper af sproggrupper med visse fælles typemønstre, der ikke ses på genetisk slægtskab.

Sat i system af Wifffel af Prægeskolen. Jakobson 1931, ty. 26. TCLP IV. 4. Kongres (Kd.).

Terminologi: Træbok bog på Køng-kongressen: spruggruppe (systematisk ord.),

sprugfamilie (konstante typologiske præg; genetisk) sprugfortid (andet typologisk).

Vedtaget - 7 vtd. en 3. slags typen (Schuchhardt; Fred. Schlegels Klassifikation).

Prægslægtskab (af Schuchhardt-Keillot) 1° genetisk (familier; fælles oprindelse; typologisk-

genetiske), 2° typologisk (typer; ikke fælles oprindelse; kategorisk-korrespondenser),

3° teknisk (forbind; fællestørrelse pga geografisk naboskab).

Polytoniske fortid: 1° gitteriske (arabisch, arab., malay., jap., arme., iransk [z. 'gitter']),

2° centralafrikanske, 3° Amerikanske, 4° østergårdsmædel: sv., no. (med NV-dialekt), ~~sv.~~ d. d. d.,

nord. dialekt, nordtyskisk, dt., lebt., tur., est., 5° sprugten slægt.

Særskilt fortid (med geografer og etnologer som Horndij og Zelenin): 1° monotonie;

2° kontrastivt egentoneskorelation (palatalisering, labialisering). Omvendte:

Slægt m. vest. af de vestlige; typemønstreg i Nørland og Polen (men ikke andre
typemønstreg); fr.-sv. m. vest. af de vestlige; centralbaltisk (polabisk m.m.,
europæisk), men ikke i vesttyskisk; mongolske dialekt. som kalmykisk o.fl.; nordtysk.

Omvojet paa alle sider af sprug vilken ikke er egentoneskorelative: jutagisk, finsk,
lapisk og monotonie men ikke egentoneskorelation; giles. og balt. polytoniske;
nordtysk, sydtysk. og i mindre grad monotonie uden egentoneskorelation.

Kombinationen findes på hele kontinentet ikke, men i svk.

53 §2. Sagtagtigheden af konvergerende processer.

Sprugfortidsteoriene ikke var ny; det nye er det store udbygning.

Omvojet: Bl. eksempl. af inf. m. betragting paa en vært maakt i gr., toskisk (5. alt.),
bulg., rym., serbisk. Efterhånd best. alt. i alt, bulg., rym. (3 forskellige sprugplaner)
(af 3 gr. med forskellige)

Ross: perfektivt gr. i et stort antal indgårde genetisk udeligsligt sprug lang tidsrum.

Kest. alt. i hysk., ſcangorisk, slovenisk, sorbisk. [PGG 84.]

Morfol. hækkes på den i genetisk og (fauvagrad) indses i finsk: minst også bulg.

Erstek.: 'blom' bl. al austro-europeiske præm. og finnlav. tone i typisk.

55 83. Tendenskoren:

grammaton (1916-19): Køl gott. hævdt af 1.-2. men ikke tydelig kendes det
forklarer hele den tydl. virkel.; i forhold her til er tydelene ikke formuler.

1° tendens til at samle artikulationsrene omkring den midterste del af ganen
2° - - artikulationsvækkelse.

3° $x_1 > s$, $x_2 x_3 > t$; $s > x, s > i, u, r, t$; $v > a$; sonden $p > p'$.

4° parallellerne og vokalallorne vækkelse (som gælder sig i 1918 hævdt
at var mere almen).

56 84. Forhold til sprogstads og læren:

Kirgringer 1° med det generiske problem: Mællet: parallelisme (Mællet 1918)

long. best. el long. gen. 1.61 ff.: syneton > analyse (gen. > de, of osv.) (verbets
person og tal); -5, -m: en generalisering (av., arm., isk. -ni).

Han hævder dog ikke en alm. simplifikation af vokalrene (se *o) og konsonerne.
Simplif. af kann. i Virág.

2° med det typologiske problem: armeniske bliver agglutinerende ved uabordet
med tydel.

3° med sprobstad og læren (der ofte ikke kan udskilles, naar læren tages i melle
forstørrel (inf. erstatningen udgaaer fra græd; best. art. fra tydel; habe
deben fra latin)). Hvor lænkhæld ikke kan påvises, er sprobstad
i de fleste tilfælle en hypotece ad hoc og en god antagelse.

57 85. Problemetes betydning.

tydeligt at understreke betydningen af de konvergerende faktorer

1° af hævnen til det generiske sprobstads teori og begrebet

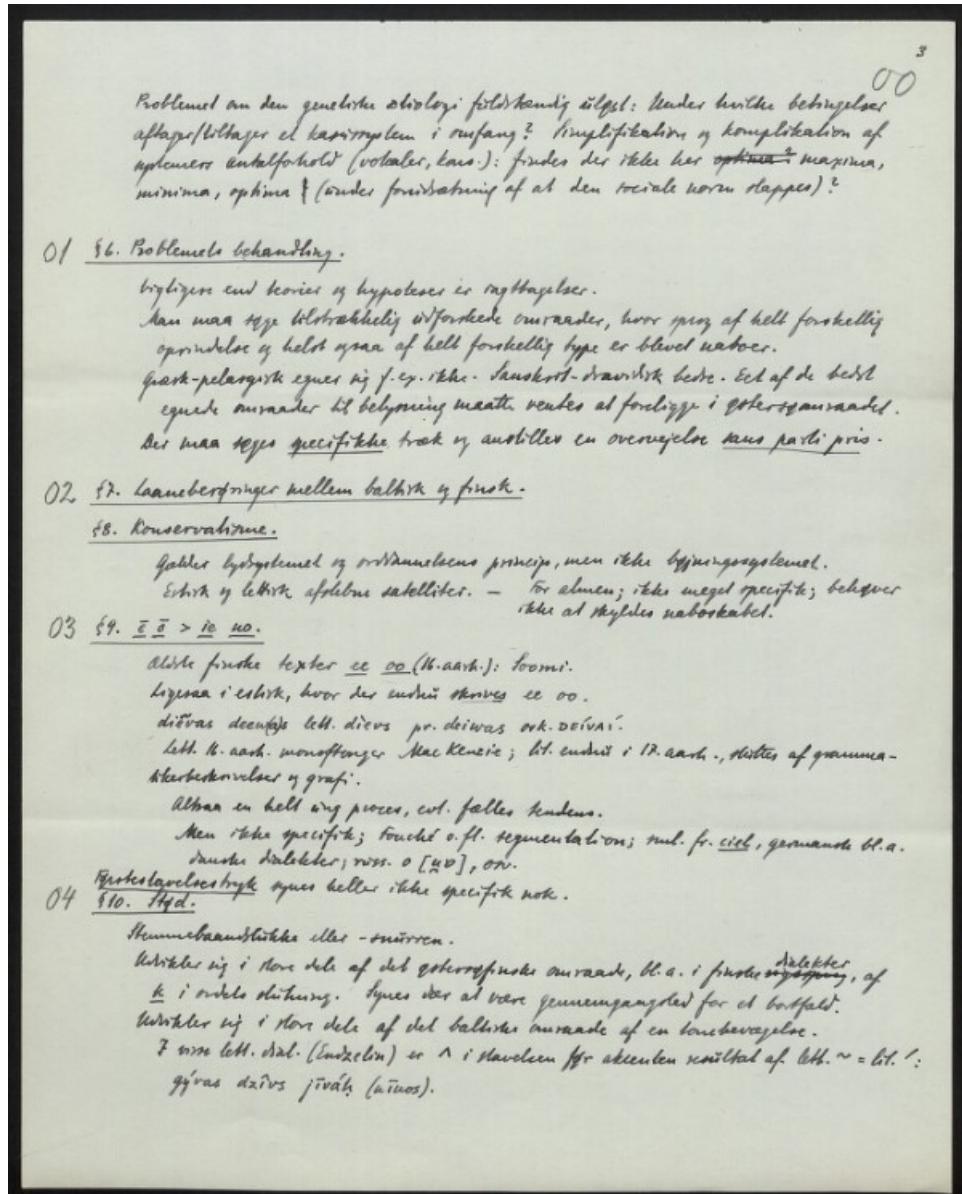
Jakobsons og Trubetskoyes overordnede (oplevet held besvaret genstilt, divergerer;
1° ingen vokalharmoni; 2° fyldig konsistens i forlyd; 3° forslængelse foran roden;
4° vokalalternationer; 5° frie konsalternationer; 6° tydl. for el trans. os.
behandles yderst par samme måde som tydl. for el mht ob, nævnt fx
skimortik, kaukansk). Kristenit er dog, dette miskenet; modstætning til
Trubetskoyes yderst forslag paa 1. kongres.
Tydeligheden med virkningstyp. Rask.

2° af hævnen til den generiske konsistens

a) universelle tendenser. ^{3° dispositioner.} Generisk analyseteori: synetonffrig
(Collins; gætteskab; gyldenkast; frust og -mæt - orgæst).
Grammatons artikulationsvækkelsestendens.

b) specielle, men almen (tendenser og) dispositioner. Det forklares
Mællets parallelisme; selv spørg, der overstiger af forst. befolkning,
kommer i forst. mht gæt, foranset sig i parallel retning.

2
55

4

(Et lederbog på bolands handskrifter op. 5) (line 1000)

I højst ved stedet udtrædt som en kompensation for stavelsestab i tab af b, t, i.
Bifolkt hvor en baveler er blevet lang - Posti (grundtægts der bivirkene længdeordstale
1942) fortæller del via et forstørret bøgle i fort. m. højere tone, altså lydene berner.

Om op. 5000 kan faktoren på den værdi, et behandlet af Ekblæs under
nummerlyning med værdi. Længdeordstale er, at organzgrindet ikke kendes.

Glypen (lit. 2) er i slovensk faldende, "er i slovensk tilgængel.

"har i gæld værdi tilgængel.

Eklogien er overordnetlig for vores problem, da præstet sig klar for ej. Det
hælder sig ej om en tendens til at udnytte bygden? Næppe specifikt nok,
da meget entydig (sentitik, anarkistisk, tilslættet sprag).

05

07 §11. Konsistenskunst.

Hugelpræces i lett., men bl. har nem. akt. mstr. dat. gen. (tabt.) coh.
I gæld. illativ, postpos. -na : novan dicitosna (miskæn mithikosna) : $\rightarrow \square$
m. acc. i lat. og ty.
Beminden allativ, postpos. -p : deroop. $\rightarrow \square$ lat. ad. (miskæ: misko.)
Kunne snægde sig om præst:

wess.	kodri-s-sa	$\rightarrow \square$	m. abl. by. m. dat.
dat.	kodri-s-ta	$\rightarrow \square$	
ill.	kodri-(b)m	$\rightarrow \square$	m. acc.
adess.	kodri-l-la	$\rightarrow \square$	
all.	-l-ta	$\rightarrow \square$	ab
all.	-l-le	$\rightarrow \square$	at

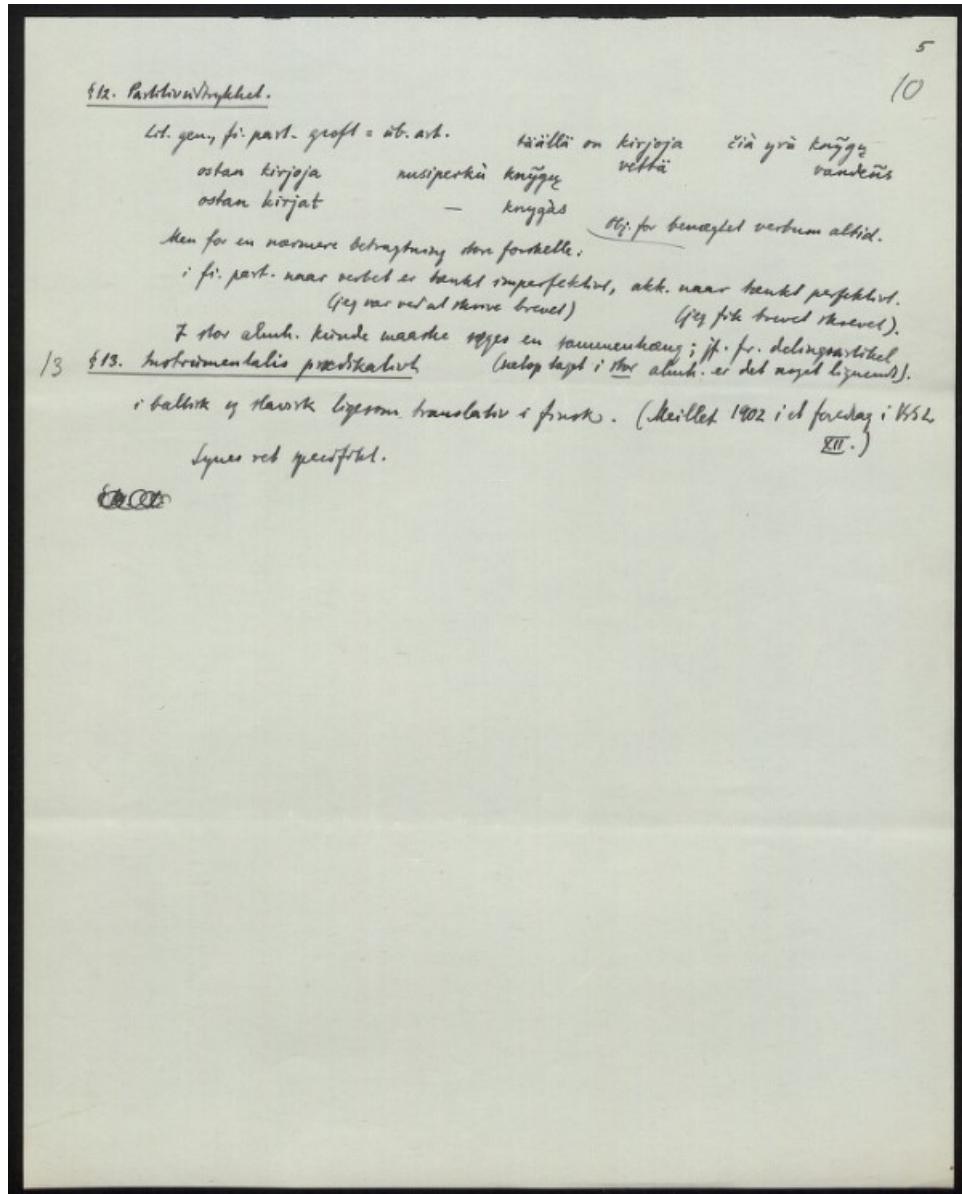
Kognitivt:

weg. hæz-ban -tol -ba, -næl -tol -hex

Superlativ \square , tertiativ \square , sekundativ \square .

Tidlig disposition (eller tendens).

Med lidt værk vid man for lidt om konsistenskunstpositioner i det hele.

§14. Superlativ.

Baltisk:

1° k-ipv. (euchterkende i mod. bl. nysynesprog og i de fleste dialekter):

veður (stang) -k } -ki-me -te -va - ta refl.-kt-s(i) - me-s(i) - te-s(i)
hortahr (mild) -ki } -ki-me -te -va - ta refl.-kt-s(i) - me-s(i) - te-s(i)
- vo-s(i) - to-s(i)

Ex. veðu 'køper' (veða da. børge voja ej vogn); veð-k etc.

veðuo-s(i) 'kommer kogene med noget, har med i vognen; bliver kørl'; veð-ki-s(i)

[ogs. -ki, i hortahar ann. (Schleicher 238), men det er k+ ~~g~~ psmn.-te (i.e. opt.). etc.
(Kunochat 61094, sed.)]

Ken i 2. bl. q i nogle sal. findes der foruden denne:

17 2° nöö-ipv.:

Kat. 1612:

Mašydas: dona maañ wyssudienas d
daabrikval 1579: faderow: ne wedi (Schleicher 230).

duo Torelius (Stang 246 efter Ozybski)

Hertil opgaa aktuelle partikler som måt 'ee' (Lubaty FFA 16.52).

Pl. zime, etc., lett. zime zite (Schleicher 687).
(Schleicher 230)

18 3° i-ipv.:

Kat. 1612:

Mašydas: dona maañ wyssudienas dodi' maañees nee.
Daabrikval 1579: faderow: ne wedi' (Schleicher 230).

duost duodi'.

Synkronisk venskab mel 2. og 1. mod.

[Ogs. former med blot partikulering:
dol. vedit (i. vell. m. d>d''+i),
dihod' (Torelius) & lett. daakia's kat: diid',
attaid', ge'ld'. (Stang 246)]

(sakai og 2. bl. gialbiem ch. (Brzczethski 28 n) er ikke optahver. (Khat. opt. Stang 246))

~~Mašydas har man klin wibjarg former, der lader sig lyde som
nöö-ipv. eller som i-ipv.~~

~~Wibjarg (Herrnberger KZ 84.25).~~

Tavestjå 22, 1 (1917) p. 85-116) ~~forklare~~ viser, at de alle kan forklares som i-ipv. (p. 95 ff. 3, 15 ff. 2)

Jeg af de 3 dannelsesmaader har ikke en klar eller fuldstændig genetisk forklaring.

§ 14.2.

i-iph.: 1° med. trædende ord for gen. mindig fra element synopunkt, f. til hørstelle; 20 7
zubatj med. er synopunkt. Men dog vedtakket som normal tegnform uden
 nærmere holdspunkt.

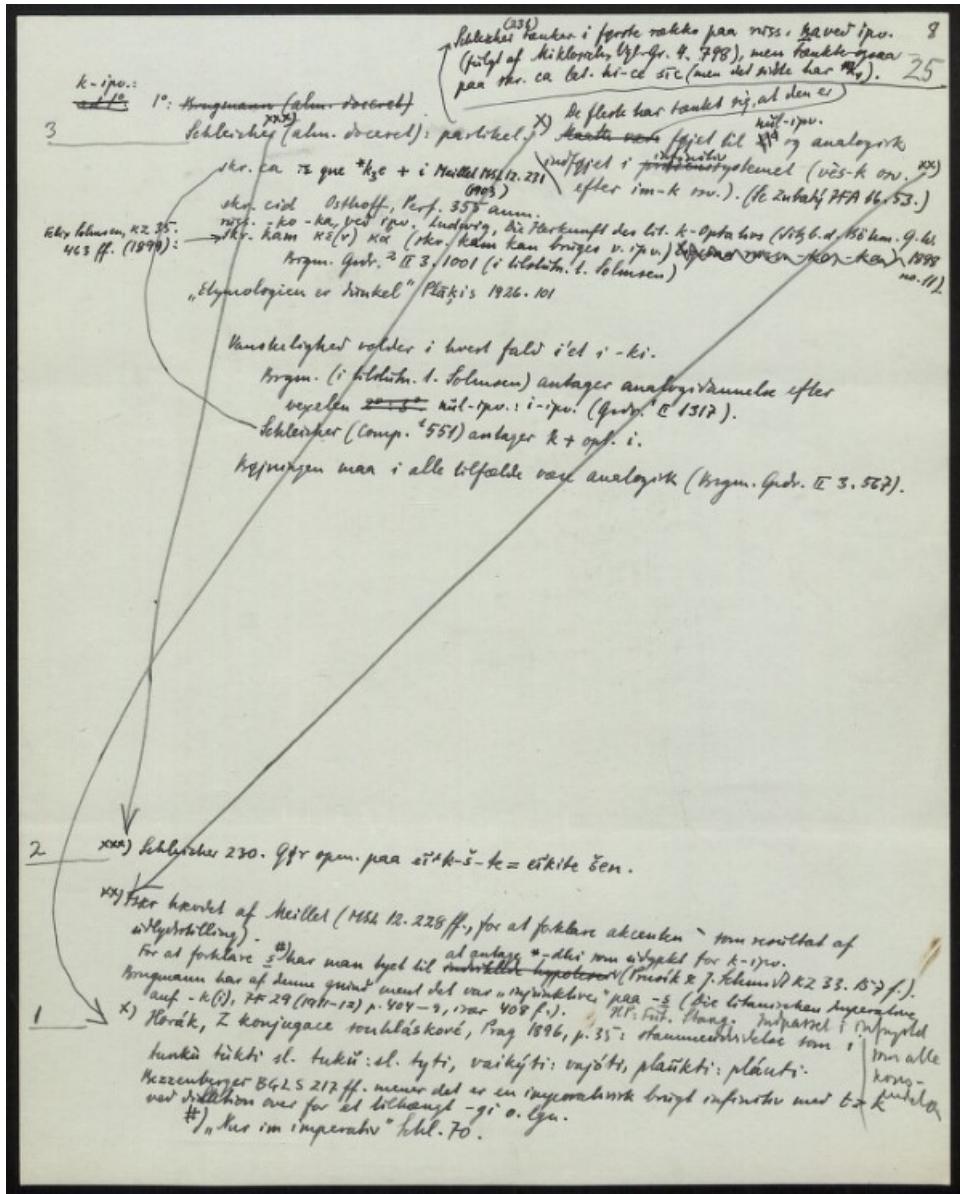
2° i.e. opt. 2. sg. *-e's; taltes Schlesker ²³⁰ (K. uctropiu фомпк capyscнннз bz Saettückanz 1901 p. 21 ff).
 Zubatj PFA 16.52: Moltke ventte -ies
 Wredemann 112: indendes gældsfald: »es sind aber nicht alle Formen (vgl.
 lat. es, es)».

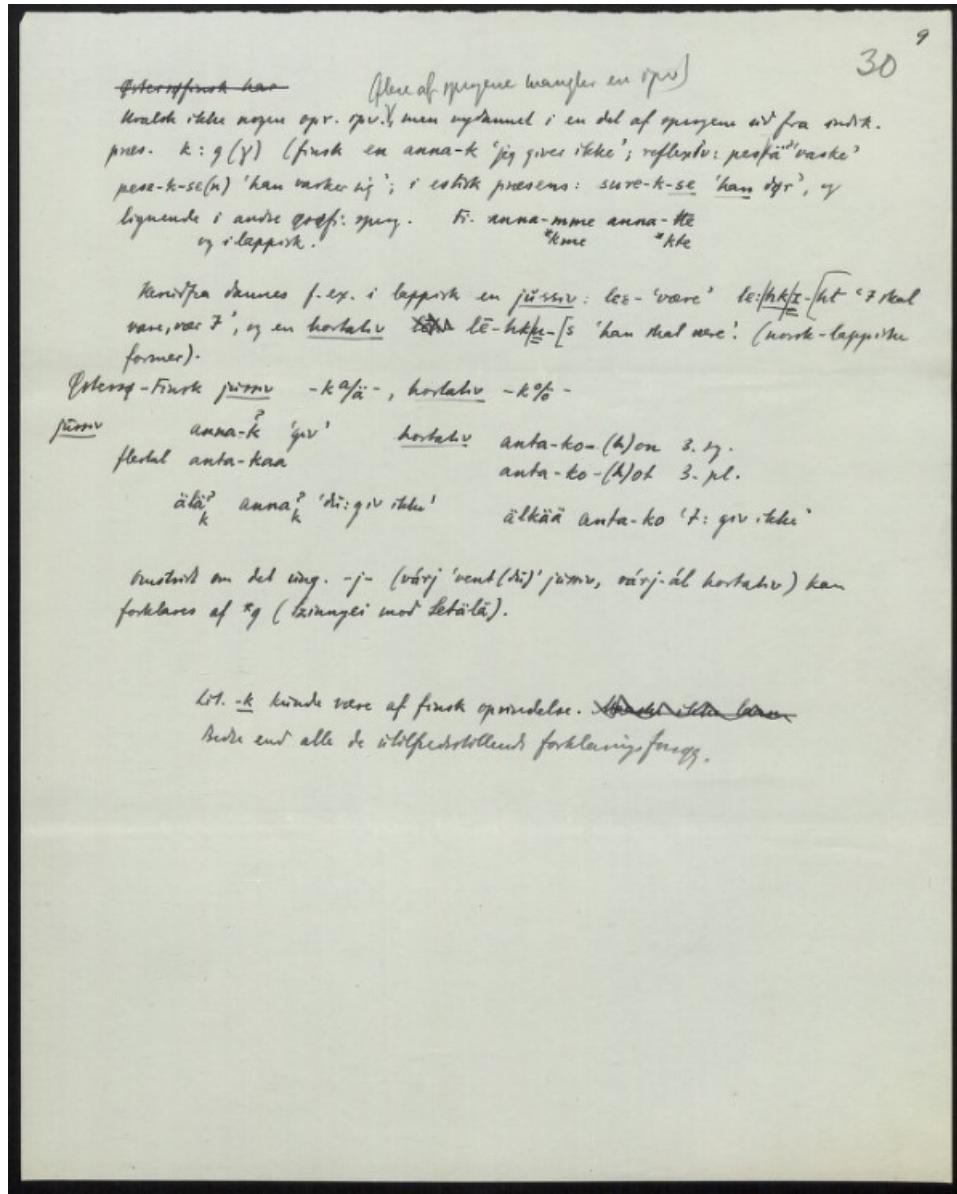
3° Brugmann Gud. II 1320, 1323 (og ff 17, 127 ff):
 Lygende forklaring { Wredemann duodi = *sw-de (Pnoik, Wredemann 112). Brug. Gud. II 2, 3, 100,
 Berneler, Afsl. Ph. 25. 482. dømtes analogt ved, da duodi tillige es med. 551, 571 (es!)
 Zubatj PFA 16.52 (1904): wred(i)s < *wred-alki; cf. vred-ani.
 Meillet, NSL 12. ²³⁰ sætter den = mit-iph. (avortisk abnormalt ipr.)
 + en partikel -i. (Milt hentet fra optakten). ^{dus = sw}

23 mit-iph.: Nydannelses open genitiv fra element synopunkt; ipr. ofte udtalvifx (dansk;
 de nu først) ^{helt} vedtakket. Men dog også vedtakket nydannelses orden nærmest
 sub. 'led or gan': ^{helt} (hvorved) hvor 3. personformen bruges for alle personer;
 Mtl. resim (1. pl. fkt.) ^{helt} bøges denne også imperativisk, f. ex. 'fartretten' i
 indzelen 689. 3° indzelen (ahlen. vordet) ^{marklyd over ikke nærmest} (Brugmann 582) (marked over ikke nærmest). Antagelse af Zubatj!
 Lit. tigras (frans. spæde, 1. st. vordet) ^{(Brugmann 582) < i-iph. i anal. m. -ki.. k.} (også af Schlesker 230).
 Russisch-Litauens. ^(stematisk ipr.) (også nærmest kan al lett. af 'ikigraar' maa ske bestre på abnormalt ipr. *-ar, lit. -i, p.
 Lpc. 1920, p. 71.)
 Lit. cīnam (≈ cīname) <sup>2° < *-et Taltes Fortunator og hans elev Torčezijski (K. uctropiu фомпк capyscнннз
 bz Saettückanz 1901 p. 21 ff)</sup>
 Seur 1909. ^{3^o Wredemann 112 regnes med denne mulighed, men orden begyndeligt.}
^{Bundskeligheden le vok. -e, og her antages W. (63) *-e > -e.}
 Indzelen 686: i lett. vordet kan ved vær < *vode, og i 2. pl. ipr. paa -el i
 lett. vord. kan der ligge en ipr. på *-e lid givet.

* Konstrik abnormalt ipr. Revideres af Meillet 1954 12. ^{230ff} 231. Sammenlyser
 de ikke-prohibitivne imperativne i armenisk? Men viser til aor. ipr.'s typologien i græsk.
 Tyd. legg. par lit.'s arkæiske karakter.

④. L'omission, où tout l'imperatif consiste à subir la proportion positive et où l'imperatif
 prend est toujours prohibitif. [T' denne aandledning kunne undersøges, om der er
 en ipr. i tyrkisk.]

Denne begrensede undergruppe var ikke fra fællestalen med langvarigt
arbejdet af mange eksisterende lemmesammlinger. 35

$\tilde{e} \rightarrow \text{ø}$ $\text{ø} \rightarrow \text{o}$ tekn. specifik		
forstørrelses. tydel.	-	kanonisktabelen tavleom
stgfd.	-	partikulær muntlig munt. pres.

Superalteren synes at opnåre en virkelig sammenhæng.
Hovedsageligt set er det et læn, idet k'et er overført fra de friske grupper.
Men der er i virkeligheden etableret en dybere sammenhæng, som bestyrger
at et tale om en fælles tendens:

Detalje har i øvrigt et gen.-typ. system.

Baltiske tendenser i sin alme præsente udeløp kontrast til gen.-typ. system,
idet den i.-e. baltiske præsensstifter ipso. opgives, og den i.-e. australske
præsensstifter ipso. ad forskellige opfør identificeres med modkatalyven.

(Væsentlig ved tilføjelse af -e, som da angivet her kan være mid. enkleste for 2. g.)
Dette er fuldt ud i lettisk, som her er blandt nærmest ved det relativist
oprindelighed, og her lader vi også med at følgtynke denne første baltiske
tendens. Optaktivens kontaktnit-præsensstifter utvredes, som er en følge
heraf, opnås i den lit. præsensstift. k-vez-ri og i slavisk.

Men de friske grupper manifesterer i en yngre periode af deres virkelighed
en tendens til at tilvejebringe en ipso. Detta mås ske ved at benytte
modkatalytiske affixes og informere dem på en sartig måde: k, til dels
ved at de bruges ved af modkatalyven, fjernes fra modkatalyven (f. i.
anna-n anna-l antaa..).

I denne tendens indgår tendensen til at ~~medtage~~ medtage gen.-typ. system og kontaktiv.

Litauisk følger trop i all dets: den anden baltiske tendens.

Detalje kan dog slavisk kom siges at deltage ved at
gøre optaktivens til en ipso.